

چگونگی مواجهه امام هادي با خلفاي عباسي

<?xml encoding="UTF-8">

چگونگی مواجهه امام هادي با خلفاي عباسي

نویسنده:عباس جمشیدی

امام هادي در سال 212هجري قمري در منطقه "صريا" که در اطراف مدینه است به دنیا آمد. آن حضرت 42 سال در این جهان زیست و سرانجام در رجب سال 254 هجري قمري به دست معتز عباسي مسموم شد و به شهادت رسید. سوم رجب، سالروز شهادت آن حضرت است. به این مناسبت نوشتار حاضر، نگاهی به ابعاد مواجهه امام دهم(ع) و نوع تعاملی که خلفاي عباسي با آن حضرت داشتند را ارائه می دهد. امید است مورد استفاده خوانندگان محترم قرارگیرد.

تعامل خلفاي عباسي خلفاي عباسي می دانستند که باوجود امام هادي(ع) نمی توانند به راحتی دستگاه قدرت را طبق خواسته خود گسترش دهند و مردم را زیر یوغ ستم بکشانند به همین خاطر امام(ع) را در محاصره قرار دادند:

الف- انتقال حضرت از مدینه به سامراء: امام هادي(ع) را مانند جد بزرگوارش امام رضا(ع) از مدینه النبی(ص) بالاجبار خارج ساختند تا بیشتر حضرت را در محاصره خود قرار دهند نامه ای به ظاهر محترمانه توسط متوکل نوشته شد تا امام(ع) به سامراء بیاید و او بتواند براحتی نقشه های خود را عملی سازد که مهمترین نقشه او محروم کردن مردم از نور امامت بود.

"یزداد" طبیب مسیحی و شاگرد "نعتیشوع" با اشاره به انتقال اجباری امام(ع) به سامراء می گفت: اگر شخصی علم غیب می داند، تنها اوست. او را به اینجا- سامراء- آورده اند تا از گرایش مردم به سوی او جلوگیری کنند زیرا باوجود وی حکومت خود را در خطر می بیند!

ب- جلوگیری از ارتباط امام(ع) با شیعیان و مردم عادي

خلفا طبق سیاست! خود مردم را به انواع مختلف- تهدید، ارباب، شکنجه، قتل،... از امام(ع) دور می ساختند بنابراین شیعیانی که می خواستند به محضر او بشتابند جز در خفا و تحمل مشکلات فراوان راه دیگری نداشتند- که خیلی از افراد توسط افراد امراء دستگیر شده و به مجازات های سنگینی می رسیدند که در تاریخ اسامی آنها ضبط شده است.

ج- بازرسی از منزل امام هادي(ع) شب یا روز، صبح یا شب و... فرقی نداشت هر موقع که دلشان می خواست به منزل حضرت هجوم آورده منزل را جستجو می کردند تا شاید با یافتن شمشیری یا... حضرت را متهم به قیام برعلیه حکومت کنند و حضرت را به شهادت برسانند. حتی موقع انتقال حضرت(ع) به سامراء یحیی بن هرثمه- مأمور آوردن حضرت- ابتدا منزل را جستجو کرد و چون چیزی جز تعدادی قرآن و کتاب دعا نیافت از منزل خارج شده تا امام آماده سفر گردند!

د- اذیت و آزار شیعیان: 1- شکنجه جسمی: متوکل در سیاهی دل و جنایات سرآمد خلفا است، در حکومت او علویان بسیاری زندانی یا تحت تعقیب قرار گرفتند و بسیاری نیز شهید شدند که نمونه آن "ابن سکیت" است. یار باوفای امام جواد(ع) و امام هادي(ع). شاعر و ادیب نام آور شیعی. جرم او دوستی با علی(ع) و آل علی است. روزی متوکل از او پرسید: این دو فرزند من نزد تو محبوبترند یا حسن(ع) و حسین(ع)؟ (ابن سکیت) از این

مقایسه برآشفست و گفت: قسم به خدا (قنبر) غلام علي(ع) درنظر من از تو و دو فرزندت بهتر است 3 یا [نصربن علي جهني] را به خاطر نقل حدیثي در فضائل اهل بیت هزار تازیانه زدند.

فشار اقتصادي چنان بر علویان توسط خلفا سنگین شد که کودکان شیعی از گرسنگی ناله ها سرداده و وضع شیعیان چنان وخیم بود که در تاریخ آمده بانوان علوي يك دست لباس درست براي نماز نداشتند 4. در مقابل خلفاء با بیت المال مسلمین برای خود قصرها و کاخهای بیشمار می ساختند و مشغول لهو و لعب بودند کاخهایی همچون؛ شاه، عروس، شبداز، بدیع، ملیح،... در زمان متوکل ساخته می شدند و پولهای فراوانی صرف می شد. مثلاً برای ساخت کاخ "برکواء" بیست میلیون درهم خرج شد. و در همان کاخها جشن های مفصلي برگزار می شد و پولهای مردم صرف عیش و نوش درباریان و مدعوین- غیرشیعی- می گشت. در جشن ختنه کنان پسر متوکل- عبدا... معتز- هشتاد و شش میلیون درهم خرج شد. متوکل 12 هزار کنیز داشت 5.

2- شکنجه روحی: علویانی که زیر سخت ترین شکنجه خلفا بودند روزگار سختی را می گذراندند، ولی در مقابل، امام زمان خود را دارند و آلام دردهایشان امام(ع) بود ولی وقتی که روی یار را نبینند چه کنند؟ در سال 236 قمری علویان دیدند که "دیزج" یهودی الاصل به دستور متوکل قبر مطهر ابا عبد الله الحسین(ع) را خراب کرده و زمین ها را صاف کرد و تبدیل به زمین کشاورزی نمود و وقتی هم که دید بازهم مشتاقان حضرتش عاشق دیدارند قوانین سختی گذاشت تا جایی که برای رفتن به زیارت شخص باید دستش قطع می شد؟! اقدامات امام هادی (علیه السلام) 1- فعالیت های مخفی حضرت(ع):

الف- ارتباط با شیعیان: هدایت شیعیان، کمک به آنها و جوابگویی به مسائل آنها به طرق مختلف. (ب) تجدیدنظر در شبکه ارتباطی وکالت:

ائمه برای ارتباط با پیروان خود شبکه ارتباطی وکالت را به وجود آورده بودند به این صورت که وکلاء ازطرف امام مأمور بودند که به سؤالات فقهی و عقیدتی و... شیعیان پاسخ داده و بعد از دریافت وجوهات و سؤالات بی پاسخ آن را خدمت امام(ع) برسانند. این شبکه در زمان امام هادی(ع) نیز با تجدیدنظر متناسب با شرایط زمان توسط امام هادی(ع) ادامه داده شد- صرف نظر از کارکرد اصلی آن آمادگی مردم برای زمان غیبت حضرت حجت(ع) بود.

2- اتمام فعالیت های فرهنگی توسط امام هادی(ع)

الف- نشر فرهنگ اهل بیت (علیهم السلام): از فعالیت های امام هادی(ع) احیای فرهنگ ولایت بود.

1- اشاره به واقعه تاریخی غدیر و فضائل و مناقب ملکوتی حضرت علي(ع).

2- زیارت جامعه کبیره که توسط امام هادی(ع) بیان می شود يك دوره امام شناسی جامع و کامل است.

ب- بیان مسائل فقهی جامعه: اگرچه سعی خلفاء براین بود که خود به وسیله علماء درباری مردم را از رجوع به سرچشمه ولایت دور سازند ولی بازهم بسیار اتفاق می افتاد که خود ناچار می شدند خدمت امام رسیده از آن حضرت استفاده کنند که البته به نیت ضربه زدن به امامت و... نیز بود.

(ب)- کیفر مسیحی زناکار: فردی مسیحی با زن مسلمانی زناکرده و بعد به خاطر ترس مسلمان شد بعضی ها

حکم به قتل او دادند و بعضی به آزادی او و... برای حل اختلاف از محضر امام هادی(ع) پرسیدند حضرت با

استدلال به آیه 85 و 84 سوره غافر فرمود [آنقدر باید شلاق بخورد تا بمیرد] 6

نذر مادر متوکل: مادر متوکل نذر کرد که اگر متوکل از مریضی نجات یابد تعداد کثیری (زیاد) دینار صدقه دهد-

بعد از خوب شدن او در تعداد واقعي كثير اختلاف شد امام فرمود: 83 دينار زيرا [لقد نصرکم ا... في مواطن كثيره [جنگها و سريه هاي پيامبر(ص) 83 جنگ بود7.

ج-جوابگوئي به شبهات كلامي: در زمان امام هادي(ع) مكتب هاي عقيدتي و فكري فراواني وجود داشت كه از اساس پوچ بودند ولي طرفداراني پيدا کرده و در تشيع نيز نفوذ مي کردند كه امام(ع) با جوابگوئي به آنها مسلمانان را از خطر اين شبهات حذف مي نمودند كه به تعدادي از آنها اشاره مي كنيم:

1- غلات:

افرادي كه درباره امام غلو نموده براي او مقام الوهيت قائل شده و گاه نيز خود را منصوب ازطرف امام(ع) معرفي مي نمودند و چون خود را شيعه معرفي مي کردند موجبات بدنامي براي شيعيان فراهم مي شد كه امام(ع) با تمام قدرت جلو آنها ايستادند و از اين گروه اظهار تبري نمودند.

2-واقفيه

آنها معتقد بودند كه امام كاظم(ع) زنده است و آخرين امام و مهدي موعود است. امام هادي(ع) بشدت با آنها مبارزه مي كرد و حتي در جواب نامه يكي از شيعيان فرمود: [نعم اقلت عليهم في صلاتك]8آري در قنوت نماز آنها را نفرين كن.

3-صوفيه

كسانيكه به ظاهر دل از دنيا كنده و از دنيا بدورند و لباس درويشي مي پوشند! اگر غذايي يافتند مي خورند! و اگر نيافتند صبر مي كنند! ولي حقيقت اينست كه آنها ريكارند و راه غلط را مي پيمايند امام هادي(ع) درباره آنها فرمود: [والصوفيه كلهم من مخالفينا و طريقتهم مغايره لطريقتنا و ان هم الا نصاري و مجوس هذ الامة ، اولئك الذين يجهدون في اطفاء نورا... والله يتم نوره و لوكره الكافرون]9 همه صوفيان از مخالفان ما هستند و برنامه و روش آنها با برنامه و روش ما مغايرت دارد. آنها مطمئناً نصاري و مجوس اين امت هستند آنها كساني هستند كه در خاموش نمودن نور خدا سعي مي كنند (خداوند نور خود را كامل مي كند گرچه كافران نپسندند).

د-تربيت شاگردان :اگرچه دوران امام هادي(ع) دوران اختناق و استبداد بود و برخلاف دوران صادقين (عليهما السلام) آزادي عمل وجود نداشت ولي با اين حال حضرت در رشته هاي مختلف شاگردان فقيهي را تربيت كردند كه درنوع خود كم نظير بودند افراطي مثل: فضل بن شاذان- حسين بن سعيد اهوازي- ايوب بن نوح- ابوعلي (حسن بن راشد) حسن بن علي ناصر كبير، عبدالعظيم حسني (مدفون در شهر ري) و... كه شيخ طوسي(ره) در رجال خود تعداد شاگردان حضرت در علوم مختلف را 185 نفر ذكر مي كند10.

پي نوشتها:

1-علامه مجلسي بحارالانوار ج50 ص161

2-پيشوايي سيد مهدي سيره پيشوايان ص581 (تلخيص)

3-سيره پيشوايان ص589

4-تتمه المنتي شيخ عباس قمي ص238-239

5-سيره پيشوايان ص595

6-وسايل الشيعه ج18 ص408

7-سيره پيشوايان ص601

8-بحارالانوار ج 82 ص 203

9-سفینه البحار ج 2 ص 58

10-رجال طوسي ص 409-429، سیره پیشوایان ص 611

منبع:روزنامه کیهان